

T.C.
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
İÇANADOLU ORMANCILIK ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

ARAŞTIRMA BÜLTENİ

KÜTAHYA-SİMAV YÖRESİNDEKİ KESTANE (*Castanea sativa* Mill.) MEYVESİ ÜRETİMİNİN ORMAN KÖYLÜLERİNE YAPTIĞI SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİN ARAŞTIRILMASI

GİRİŞ

Bu çalışmada, Kütahya - Simav yöresindeki devlet ormanlarından üretilen kestane meyvesinin orman köylülerine yaptığı sosyoekonomik etkiler araştırılmıştır.

YAPILAN ÇALIŞMALAR

Araştırmada 11 yerleşim biriminde kestane meyve üreten 2450 haneden örnekleme yapılarak 312 haneye anket uygulanmıştır. Bu bağlamda öncelikle araştırmada yer alan 11 yerleşim birimine ilişkin üretici sayıları alandan temin edilmiş ve örnekleme büyüklükleri hesaplanmıştır. İkinci aşamada örnekleme sayılarına göre her yerleşimde üretim, depolama ve pazarlama süreçleri incelenmiş ve anket yapılmıştır. Anket sonuçları değerlendirilmiş, kestane üretiminin hanelere ekonomik, sosyal ve kültürel etkileri belirlenmiştir. Yörede kestane üretiminin orman köylülerine yaptığı sosyoekonomik katkıların artırılması amacıyla yönelik ve proje amaçları doğrultusunda strateji ve öneriler geliştirilmiştir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma alanında, ormandan faydalanma yönünden orman köylüleri arasında sosyal bir dengenin kurulduğu görülmüştür. Yasal olmasa da, kestane ağaçları meyve üretimi amacı için kişiler tarafından sahiplenilmiştir. Kestane üreticilerinin ağırlıklı geçim kaynaklarına bakılınca, ormancılık

bu hanelerin %6,45'inde 1. geçim kaynağı iken, %30'unda 2., % 61,66'sında 3. ve % 61,54'ünde 4. derece geçim kaynağıdır (Çizelge 15). Hanelerin yıllık ortalama hane geliri 8077 TL ve bu gelirden kestane üretiminin payı 1232,69 TL, yani %15'tir. Buna göre, kestane meyvesi üretiminden elde edilen gelirin hane gelirlerine %15'lik katkı yaptığı söylenebilir. 2007 fiyatları ile yörede üretilen kestanenin, (ortalama net gelir x üretici hane sayısı), 3.000.000 TL ekonomik katkı sağladığı sonucuna varılmıştır. Üretici ifadelerine göre, 2007 yılında kuraklık nedeni ile verimin %20-30 düşük gerçekleştiği de göz önüne alınırsa, bu gelir daha da fazla olacaktır. Üretici hanelerin, yılda 4,65 gün ve 4,15 kişi (Çizelge 23) çalışarak ortalama 450 kg kestane meyvesi ürettiği; 103,81 TL üretim masrafı ile hane başı ortalama 1232,69 TL net kazanç (Çizelge 21) elde ettikleri sonucuna varılmıştır. Bir başka ifadeyle, kestane üretilen ormanın, üretici hanelere yıllık hektar başına ekonomik katkısı yaklaşık 1500TL'dir. Orman işletmeciliği yönünden bakılırsa, araştırma alanında (2076ha) yapılacak diğer ormancılık faaliyetleri, orman köylülerine her yıl bu derece hektar başına parasal ekonomik katkı sağlayamayacaktır.

İdari yönden alanın tamamı Simav Orman İşletme Müdürlüğü'nün yönetiminde olmasına rağmen, kontrollü kullanımın sağlanamadığı görülmüştür. Bunun nedenleri; OGM'nin kestane üretim programının olmaması, diğer programlı ormancılık faali-

yetlerinden kestane işletme sınıfı ormanlarına vakit ayrılamaması, yeterli fiziki olanakların bulunmaması ve kestane ormanlarına ilişkin oturmuş silvikültür tekniklerimizin olmamasıdır. Simav Orman İşletme Müdürlüğü (2007) verilerine göre, 7.610 adet (32.409kg) kestane ağacı için 3.420 TL tarife bedeli tahsil edilebilmiştir (OGM. 2007). Yalnızca Yeniköy'de ağaç sayısının 23.000 olduğu düşünülürse, resmi kayıtlara giren faydalanma gerçek faydalanmayı yansıtmamaktadır. Yörede idari olarak aşılama yasak olmasına rağmen, alandan elde edilen bulgulara göre üreticilerin büyük çoğunluğu (%98.10) aşı yapmaya devam etmektedir. Diğer yandan, Türkiye'nin ilk kestane meyve işletme Amenajman planına sahip olan bu alanda, son 10 yıllık sürede işletme sınıfı değişikliğinin kestane meyve üretimi yönünden buradaki ormancılık faaliyetlerini olumlu etkilediği söylenemez.

Üreticiler, kestane işletmeciliğinde önemli sorunlar olarak kestane dal kanserini (%41.17), Orman İşletmesinin Bakım Yapırtmamasını (%22.24), yol ve ulaşım olmasını (%6.31), kestane konusunda eğitimsizliklerini (%13.5) ve diğer sorunları. (%17.03) saymışlardır. Bunları çözüme kavuşturmak için sorunlar öncelik sırasına konulmalı, planlama buna göre yapılmalı ve programlar geliştirilmelidir. Plan ve programların ayrı yönetim birimince yani tek elden ve yoğun uygulanması ve faydalanmanın daha düzenli ve sürdürülebilir hale getirilmesi için bu alanda Kestane Meyve İşletme Şefliği ayrılabilir. Araştırma alanında yüzyıllardır kestane üretilmesine rağmen, Simav kültürüne kattığı kültürel unsurlar yoktur. İlk kez 2007'de proje ekibinin de katkı ve destekleriyle Simav Kestane Festivali düzenlenmiş, bu kapsamda bilimsel toplantılar, fuar ve en kaliteli ürün

yarışması gibi etkinlikler olmuştur. Ayrıca araştırma alanında orman hukuku ile çatışan durumlar da vardır. Yörede üretilen kestane meyvesinin kırsal kalkınmadaki etkilerinin artırılması için şunlar önerilebilir:

- Yörede kestane üretim ve pazarlamasına dönük kooperatifler kurulması,
- Kestane üretimindeki düşüş nedenlerinin tespit edilip çözüme kavuşturulması ve üretimi arttırmağa yönelik tedbirlerin alınması,
- Kestane meyvesini ara mala, yani soyulmuş ve şoklanmış kestane meyvesine dönüştürecek tesisler kurulması,
- Tesisleşme sürecinde Avrupa Birliğinin Kırsal Kalkınma için Katılım Öncesi Mali Yardım (IPARD) paketinden faydalanma imkanlarının araştırılması.

Yukarıdaki tedbirler uygulanırsa, bugün 1000 ton olan rekolte 1990'lı yıllardaki gibi 4000 tona (OGM. 1998) çıkartılabilir ve kırsal ekonomiye 4 kat daha çok katkı sağlanabilir. Bulgulara göre, kestane'nin %91,84'ünü bireysel olarak tüccara satan üreticilerin %83,08'i bu nedenle pazarlama fiyatının düşük olduğunu düşünmektedir. Ayrıca konu ile ilgili kooperatifleşme isteği %98,80 oranındadır. Alandaki 2008 gözlemlerine göre ve bu proje faaliyetlerinin de katkısı ile kooperatifleşme süreci Ziraat Odası Başkanlığında başlamıştır. Bu oluşum sağlandıktan sonra, üretilen kestane Kooperatif aracılığı ile tek elden pazarlanacak, daha iyi fiyat oluşacak ve kırsal ekonomiye olan katkısı artacaktır. En önemlisi, tesisleşme ile kestane soyulmuş ve şoklanmış şekilde ara mala dönüştürülerek 2007 fiyatları ile 3 kat daha fazla katma değer sağlanabilecektir. Son söz olarak, belirtilen öneriler ışığında, kestane meyvesi üretiminin kırsal kalkınmaya yaptığı etkinin artırılması mümkündür.

Teknik Bülten No: 295

Yayın Yılı:

Kurum: İç Anadolu Ormancılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Ankara.

Yazışma Adresi: İç Anadolu Ormancılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, ANKARA

Tel: (0 312) 213 17 34 Faks: (0 312) 212 29 44

E-posta: oea@ogm.gov.tr, Web: <http://www.oea.gov.tr>

Proje Lideri: Dr. Tuncay PORSUK

Proje Yürütücüleri: Ercan ÖZYÜREK, F.Alptekin KARAHAN, Murat BAŞAR, Şaban ÇETİNER